

Лілія Дідун

УДК 811.161.2'373.72

Національно-культурні особливості фразеологізмів з творів Григора Тютюнника

Стаття присвячена розгляду національно-культурних особливостей фразеологізмів з творів Григора Тютюнника. Проаналізовано авторські одиниці, й такі, що не відображені в академічних тлумачних та фразеологічних словниках («Словнику української мови» в 11 томах, одностомному тлумачному «Словнику української мови» (друге видання, 2016), «Словнику української мови в 11 томах. Додатковий том» (2017); академічних фразеологічних словниках «Фразеологічному словнику української мови» у 2-х кн. (1993) та «Словнику фразеологізмів української мови» (2003)). Розглянуті одиниці увійшли до матеріалів «Словника мови творчої особистості ХХ – поч. ХХІ ст.».

Ключові слова: Григор Тютюнник, фразеологічна одиниця, паремія, «Словник мови творчої особистості ХХ – поч. ХХІ ст.».

Фразеологія – багате й невичерпне джерело вивчення народної культури, в ній відтворюється колорит життя, звичаї, обряди, прикмети, загалом широкий спектр національно-культурних особливостей, це «вербальне втілення душі народу, віддзеркалення його внутрішнього світу» [10: 13]. Так, у центрі культурного простору перебуває людина і її мовний образ, життя, смерть і доля відтворені культурою [13: 291]. Адже фразеологічні одиниці (далі – ФО), що виникли на власне українському мовному ґрунті, відбивають специфіку світобачення українців й оригінальність осмислення ними реалій навколишнього світу [6: 145]. Дійсно, «навіть чи можна заперечити той факт, що різні народи, які розмовляють різними мовами, незважаючи на універсальний характер логічного мислення та способи пізнання світу, мають своє специфічне бачення навколишньої дійсності» [15: 48]. Через фразеологію можна звернутися до глибинних пластів духовної культури українців. Адже, як наголошує Є. А. Карпіловська, «у фразеології здебільшого й шукають сліди матеріальної й духовної культури суспільства давніх часів, намагаються за її допомогою змоделювати людину минулого в родинному й суспільному колі, у стосунках з іншим світом, у її думках, почуттях і пориваннях» [7: 134].

Справді, розгляд національно-культурної специфіки ФО є традиційною й актуальною складовою досліджень у галузі фразеології, що підтверджено постійним інтересом науковців й працями на матеріалі різних мов, зокрема Д. О. Добровольського, В. Д. Ужченка, В. М. Телії,

Н. Ф. Венжинович, Л. В. Савченко, А. В. Соломахи та інших. Так, Д. О. Добровольський говорить про два погляди на національну специфіку: коли національно-культурна специфіка певного явища однієї мови визначається відносно іншої мови та коли уявлення мовців про національну маркованість певної одиниці своєї мови відбувається без зіставлення з іншими мовами, коли для розпізнавання одиниці задіяна мовна інтуїція людини [5: 48]. Три способи відображення національної культури фраземами виокремлює Н. Ф. Венжинович: у фразеологічному значенні, тобто комплексно, всіма компонентами разом; у компонентному складі, тобто розчленовано; у фразеологічних генопрототипах [2: 133 – 134].

У цьому дослідженні зосередимо увагу на національно-культурних особливостях деяких фразеологізмів та паремій з творів Григора Тютюнника. Розглянуті одиниці увійшли до матеріалів «Словника мови творчої особистості ХХ – поч. ХХІ ст.» та не відображені в академічних тлумачних та фразеологічних словниках («Словнику української мови» в 11-ти томах, одностомному тлумачному «Словнику української мови» (друге видання, 2016), «Словнику української мови в 11 томах. Додатковий том» (2017); академічних фразеологічних словниках «Фразеологічному словнику української мови» у 2-х кн. (1993) та «Словнику фразеологізмів української мови» (2003)).

Оповідання, новели, повісті та твори для дітей письменника містять як узуальні фразеологізми, так і авторські, пройняті українським колоритом. Адже письменник вже змалку всотував у себе українське слово, «саме із його ще дитячого світогляду, життєвих вражень, особливо дитинства та юності, викристалізувалося самобутнє художнє світовідчуття» [8: 3]. Справедливо написала Л. Б. Тарнашинська, що Гр. Тютюнник обстоював власний кодекс добра і зла, заґрунтовуючи свої етичні погляди в народні уявлення та вірування, усталені у правічних традиціях [3: 14].

Зазначимо, що Д. О. Добровольський, розглядаючи таку властивість ФО як національна маркованість, з-поміж інших особливостей говорив про наявність у складі одиниці компонента-власного імені людини [5: 53]. Л. І. Даниленко до найбільш очевидних національних прикмет усталених виразів зараховує компоненти з «національним тавром», передусім топонімами та антропонімами [4: 6], і наголошує, що «фразеологізми з компонентами-антропонімами становлять особливо колоритний пласт будь-якої національної фразеологічної системи» [4: 7]. Цю умову для виокремлення зазначеної властивості забезпечують такі одиниці з творів Гр. Тютюнника: *і наш Хомка хліб комка: Ми з ним, звичайно, не рибалки, а так собі, як ото кажуть моя мати: «І наш Хомка хліб комка»* (ГрТХм, 2014, 74); *то ще казала Настя: Я завтра ж оформлю вам наряд на сто карбованців. Згода? – То ще казала Настя!.. – засміявся Іван, засміявся не з обіцянки Турової (він знав, що такого наряду нормувальник нізащо не підпише), а від*

радісного передчуття зустрічі з нею [провідницею], ось зараз, через кілька хвилин (ГрТХм, 2014, 294), для порівняння – у СФУМ: *вилами по воді писано* (СФУМ: 502), *баба [ще] надвоє ворожила (гадала)* (СФУМ: 22). Одиниці з останнім наведеним антропонімом фігурують у «Російсько-українському словнику сталих виразів» І. О. Виграна і М. М. Пилинської (2002): *нате й мій глек на капусту, щоб і я була Настя* (ВП: 412), *у нужді й запаска за плахту здасться [казала Настя]* (ВП: 188); у «Практичному російсько-українському словнику приказок» М. Йогансена (1929): *як це Настя скаже, так і буде* (ПРУСП). До ФО *товкучий Марко: Старий сутулуватий Свиридович був турботником, Товкучим Марком, інженером-трудягою* (ГрТХм, 2014, 292) для порівняння наведемо такі синонімічні ФО зі СФУМ: *як (мов, ніби і т. ін.) [той] Марко* (рідше *Сивко*) *у пеклі (по пеклу, рідше по пеклі)*, *зі сл. товктися, гасати і т. ін.* (СФУМ: 368). Зокрема до фразеологізмів, що відображають національну картину світу, В. Д. Ужченко також зараховує одиниці з власними іменами, зазначаючи зпоміж інших й таку: *буде як буде, а ти, Марку, грай* [12: 282] – алюзія з віршем Олександра Олеся «А ти, Марку, грай...» (1922): *Посуха, Голод. Народ вмирає. / Де ж Милосердний? Нема ніде. / Нема й не буде! А Марко грає. / А Марко грає, що Бог іде.* Гр. Тютюнник задіяв її у своєму творі, розкриваючи значення «незважаючи ні на що робити свою справу»: *А відповіди ні чуть, ні видно. Ну, думаю, буде як буде, а ти, Марку, грай. Та й написав ще раз* (ГрТХм, 2014, 90).

В. Д. Ужченко розглянув ФО з культурним навантаженням, об'єднані у мікрогрупу компонентом-концептом *чоботи* [13: 302], що може позначати високий соціальний стан, добробут. Саме таке значення проєктується письменником у одиниці *на кожному дубі (кожній вільсі) – хромові чоботи висять: У Митра, думаєш, менше грошей, ніж у тебе? Дзуськи! У Митра, щоб ти знав, на кожному дубі – хромові чоботи висять! І на кожній вільсі!..* (ГрТХм, 2014, 271).

Із часовими народними прикметами пов'язаний фразеологізм *бабак свиснув* [13: 220]. Одиниця зафіксована у «Словарі української мови» за редакцією Б. Грінченка (Гр): *бабак свиснув* «почалася весна» (Гр: 59). В. В. Жайворонок у словнику-довіднику «Знаки української етнокультури» (2006) пише, що «за народним повір'ям першого березня бабак просинається і свистить, що є першою ознакою весни» (Ж: 22). Також варто згадати традицію відзначення Дня бабака. Гр. Тютюнник подає одиницю так: *ще й Бабак не свистів.* «Гм, виходить, я прокинувсяперший, – подумав підземельник. – А може, ще й Бабак не свистів, може, ще й не весна, а тільки відлига?» (ГрТХм, 2014: 761).

Розглянемо одиницю *тосі плескати*: – *Як же ви тут опинилися? – запитав, ніяковіючи, навіть трохи неприязно: з якої це речі мене отак любісінько, як дитину, беруть за підборіддя й роздивляються! Я вже давно*

відвик од того, щоб мені *тосі плескали* (ГрТХм, 2014, 459). Тобто мається на увазі дитяча гра, через яку інтерпретується значення «поводитися з кимось наче з дитиною». Так, у СУМ: тосі, *дит.* Вигук, яким супроводжують плескання в долоні, граючись із дитиною та приспівуючи: «Тосі, тосі лапки – поїдем до бабки» (СУМ, X: 211), у «Словарі української мови» за редакцією Б. Грінченка: *Давно тобі тосі плескали?* «Невже ти себе вважаєш дорослим?» (Гр: 2611).

Паралель з народним танцем проглядає у ФО *заграти журавля* у значенні «почати розважатися»: *Молода вона [Дарка] в мене ще – от і заграла журавля...* (ГрТХм, 2014, 396). Так, СУМ подає до слова *журавель* третє значення «народний сюжетний танець, в якому танцюючі зображують журавлів» (СУМ, II: 547), Б. Грінченко у «Словарі української мови» одним зі значень одиниці теж трактує «рід танцю» (Гр: 716).

Звернемо увагу на ФО *як галка*, зі сл. чорний: *Ми швиденько вийшли за райцентр, і там, у полі, де нікогісінько, – усі по черзі приміряли комбінезон, – чорний, як галка, блискучий, з цупкого «хебе»* (ГрТХм, 2014, 603). СФУМ подає *як сім галок* 'зі сл. чорний. Дуже, надзвичайно' (СФУМ: 651). Г. М. Сорохан наголошує на порівнянні чорного кольору з основними носіями його в природі, «еталонним виявом» кольору, зокрема з вугіллям, сажею, кольором птахів (галка, ворона). Дослідниця говорить про збіг денотативної частини – назви птаха – як в українській, так і в англійській мовах, що забезпечує функціонування компаративних одиниць з певним чином подібним позначенням кольору [12]. Погодимось з М. Є. Прохоровою, що репрезентантами кольору для різних асоціативних паралелей є конкретні предмети, які вибудовуються в свідомості людини в яскравий ментальний образ, добре знаний всіма носіями мови, зокрема це можуть бути предмети і явища живої природи [9: 376].

Цікавою є авторська одиниця Гр. Тютюнника з компонентом, що має географічне маркування – *глина опішнянська*: *А то раніш, було, вечорами коло сільбуду тільки й бачиш: хто б з хлопців не підчалив до Софійки – дивись, уже залигав рукою тоненький стан, одлучив од гурту, шепоче щось, регочеться впевнено і – веде. А вона тільки озирається немічно і – йде. Хіба то дівка? Глина опішнянська!* (ГрТХм, 2014, 321). С. П. Бибик припускає, що цей вислів виводиться з географічної назви Опішня, що в Полтавській області [1: 199]. Опішня – селище на Полтавщині, головний осередок українського гончарства. «Опішнянська кераміка» входить до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України [14]. Також зазначимо, що В. В. Жайворонок у згаданому словнику-довіднику відмітив: «оскільки глина не має власної форми, а набирає її залежно від того чи того впливу на неї, то виступає символом слабхарактерності» (Ж: 138). За властивістю ставати пластичною та регіональним від-

несенням вибудовуємо значення одиниці *глина опішнянська* «про дуже піддатливу людину».

Реалією, що належить до культурних маркерів українців, є страва національної кухні – *борщ*. Станом на 1 вересня 2020 р. до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України входить «Культура приготування українського борщу» [14]. *Борщ* як концепт дослідники згадують у контексті вивчення культурних особливостей народу (наприклад, Т. Л. Бурдейна). Зазначимо, що про український *борщ* укладено збірник текстів «Скарби українських говорів: тексти про борщ» (2019), де представлено діалектний матеріал зі ста п'ятдесяти говірок південно-західного, південно-східного та північного наріч [11]. Тексти-розповіді, уміщені у виданні, «дають змогу доволі повно представити не лише особливості приготування борщу як повсякденної кулінарної страви, а і його ритуально-обрядову значущість», тобто збірник слугує зокрема і як джерело пізнання мовно-культурного світу українців [11: 14]. Фразеологія української мови має значний ряд одиниць з компонентом *борщ* – СФУМ: *не давати (не дозволяти) / не дати (не дозволити) наплювати (плюнути) [собі] в кашу (в борщ)* (СФУМ: 184 – 185), *плювати / плюнути (наплювати) в борщ (в кашу)* (СФУМ: 521); «Словник стійких народних порівнянь» О. С. Юрченка і А. О. Івченка (1993): *взяв як на шило борщу, впав у біду як курка в борщ, впав як котя в борщ, дметься (дується) як легке в борщі, причепився як голодний до борщу* та ін. (ССНП: 18). Гр. Тютюнник, розповідаючи нам колоритну ситуацію в оповіданні «У Кравчини обідають», використав саме цей культурний маркер, збагативши фразеологію авторською одиницею *наче гарячого борщу вхопив*. Так звикли, що коли хтось на когось кричить, йому кажуть: «Чого ти репетуєш, *наче гарячого борщу вхопив?*» (ГрТХм, 2014, 243).

Письменник оригінально трансформує узуальний фразеологізм в оповіданні «Оддавали Катрю»: *схоче в гречку скакнути, то й на налигачі не вдержиш*. А за крайніми столами, де розташувалися чоловіки (коло жінки як сядеш, то хіба вип'єш по-людськи!), забубоніли: – *Як схоче в гречку скакнути, то й на налигачі не вдержиш, ги-ги-ги!..* (ГрТХм, 2014, 229), який можемо потлумачити так: «ужито у ситуації, коли хочуть підкреслити, що якщо хто-небудь надумав зрадити, то вчинить це за будь-яких умов». У СФУМ цей ФО подано так: *скакати (вскакувати) / скочити (вскочити) в гречку* 'зраджувати дружині (чоловікові); мати нешлюбні зв'язки' (СФУМ: 653 – 654), у СУМ: *скакати (скочити, стрибати, стрибнути і т. ін.) в гречку* 'мати нешлюбні зв'язки' (СУМ, II: 164). Зазначимо, що трактуючи генезу згаданої узуальної одиниці, В. Д. Ужченко говорить про етнокультурний контекст компонентів-концептів, зокрема *гречка*, і зазначає, що це «місця, де закохані могли сховатися від людських очей» [13: 394].

Отже, авторську індивідуальність Григора Тютюнника розкриває зокрема колоритна фразеологія його творів, що позначена виразною національно-культурною специфікою. Письменник збагатив фразеологічний склад загальнонаціональної мови оригінальними авторськими й трансформованими одиницями, що також стали витворами його художнього світовідчуття, ґрунтованого на специфіці світобачення українського народу. Тож одиниці, з потрібною точністю і глибиною розкриваючи авторський задум митця, разом з тим відтворюють різноманітний культурний спектр життя українців – звичаї, уявлення. Письменник, світогляд якого сформувався на ґрунті духовної культури народу, спроектував всотані ним культурні особливості у фразеологізми своїх творів, як трансформовані загальнономовні, так і авторські, помноживши їх на силу свого творчого генія.

Джерела

ВП – Вирган І. О., Пилинська М.М. Російсько-український словник сталих виразів. Харків: Прапор, 2000. 864 с.

Гр – Словарь української мови / Упорядник з додаванням власного матеріалу Б. Грінченко. – К., 1907–1909. – Т. I–IV. – <http://r2u.org.ua/main/dicts>

ГрТХм, 2014 – Тютюнник Г. М. Холодна м'ята: Оповідання, повісті, твори для дітей / Упоряд. і передм. П. П. Засенка. [Вид. друге]. Київ: Укр. письменник, 2014. 844 с.

Ж – Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: словник-довідник. – К.: Довіра. 2006. 703 с.

ПРУСП – Практичний російсько-український словник приказок. За ред. М. Йогансена. 1929. – https://r2u.org.ua/dicts/slovnyk_prykazok

ССНП – Юрченко О. С., Івченко А. О. Словник стійких народних порівнянь. – Х.: Основа, 1993. 176 с.

СУМ – Словник української мови: у 11-ти т. Київ, Накова думка, 1970 – 1980.

СФУМ – Словник фразеологізмів української мови. В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк та ін. Київ, 2003. 1104 с.

Література

1. Бибик С. П. Оповідність в українській художній прозі: монографія. К.; Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. 288 с.

2. Венжинович Н. Ф. Фраземіка української літературної мови в контексті когнітології та лінгвокультурології. Ужгород: ФОП Сабов А. М., 2008. 463 с.

3. Григор Тютюнник: «З любові й муки народжується письменник...»: біобібліогр. нарис. К., 2011. 136 с. – (Шістдесятництво: профілі на тлі покоління; вип. 12).

4. Даниленко Л. І. Національно-культурна семантика чеської фразеології. К., НАН України; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, 2000. 176 с.

5. Добровольский Д. О. Национально-культурная специфика во фразеологии (II). Вопросы языкознания. 1998. № 6. С. 48 – 57.

6. Задорожний В. Б. Семантична реконструкція фразеологізму *пастки задніх*. Українська лексикографія в загальнослов'янському контексті: теорія, практика, типологія. К., Видавничий дім Дмитра Бураго. 2011. С. 145 – 149.

7. Карпіловська Є. А. «Голоси минулого» в сучасній українській фразеології. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. На честь д. філол. наук, проф. В. М. Мокієнка, Почесного Голови Комісії зі слов'янської фразеології при Міжнародному комітеті славістів (до 80-річчя від дня народження). Вип. 1 (43). Ужгород. 2020. С. 134 – 138.

8. Неживий О. І. Життя у слові: Джерелознавча проблематика творчості Григора Тютюнника. К.: ВЦ «Академія», 2014. 224 с.

9. Прохорова М. Е. Категория репрезентантов цвета, характеризующих человека в сравнениях. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки. Вип. 28. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. С. 375 – 378.

10. Савченко Л. В. Феномен етнокодів духовної культури у фразеології української мови: етимологічний та етнолінгвістичний аспекти. Сімферополь: Доля, 2013. 600 с.

11. Скарби українських говорів: тексти про борщ / Відп. ред. Н. Хібеба, В. Леснова; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Львів, 2019. 320 с.

12. Сорохан Г. М. Колоратив чорний у фразеології як вияв ментальності нації. Филологические науки. Теоретические и методологические проблемы исследования языка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_PNW_2010/Philologia/59231.doc.htm

13. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови: навч. посіб. К.: Знання, 2007. 494 с.

14. Український центр культурних досліджень. Національний перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uccs.org.ua/natsionalnyj-reiestr-objektiv/>

15. Цимбалюк Т. В. Мова перекладу Миколи Лукаша: Фразеологія роману Мігеля де Сервантеса Сааведри «Дон Кіхот». К., Довіра, 1996. 238 с.

Legend

ВП – Vyrhan, I. O., Pylynska, M. M. Russian-Ukrainian dictionary of regular expressions. Kharkiv: Prapor, 2000. (in Ukr.).

Гр – Dictionary of the Ukrainian language / Edited by Borys Hrinchenko with the addition of his own material. Kyiv, 1996 – 1997. – [http://r2u.org.ua/main/dicts\(inUkr.\)](http://r2u.org.ua/main/dicts(inUkr.)).

ГрТХМ, 2014 – Tiutiunyk, Hr. Cold mint: Stories, stories, works for children / Uporyad. and foreword. P. P. Zasenka. [Kind. other]. K. : Ukr. writer, 2014. (in Ukr.).

Ж – Zhaivoronok V. V. Signs of Ukrainian ethnoculture: dictionary-reference book. K: Trust. 2006. 703 c. (in Ukr.).

ПРУСП – Practical Russian-Ukrainian dictionary of proverbs. For the order. M. Yohansena. 1929. – Access mode: https://r2u.org.ua/dicts/slovyk_prykazok (in Rus.-Ukr.).

ССНП – Yurchenko O. S., Ivchenko A. O. Dictionary of sustainable folk comparisons. H.: Basis, 1993. 176 c. (in Ukr.).

СУМ – Dictionary of the Ukrainian language: in 11 vol. (1970–1980). Kyiv, 1970 – 1980 (in Ukr.).

СФУМ – Dictionary of phraseology of the Ukrainian language. V. M. Bilonozhenko, I. S. Hnatiuk and others. Kyiv, 2003 (in Ukr.).

References

1. Bybyk, S. P. Narrative in Ukrainian fiction: a monograph. K. : Luhansk: Taras Shevchenko Lviv National University Publishing House, 2010. (in Ukr.).

2. Venzhynovych N. F. Phraseics of the Ukrainian literary language in the context of cognitology and linguoculturology. Uzhhorod: FOP Sabov A. M. 2008. (in Ukr.).

3. Hryhir Tiutiunyk: «From love and torment a writer is born ...»: biobibliogr. sketch. K., 2011. 136 p. – (Sixties: profiles against the background of generation; issue 12). (in Ukr.).

4. Danylenko L. I. National and cultural semantics of Czech phraseology. K., 2000. (in Ukr.).

5. Dobrovolskyi D. O. National and cultural specifics in phraseology (II). Questions of linguistics. 1998. № 6. (in Rus.).

6. Zadorozhnyi V. B. Semantic reconstruction of the phraseology of the back paste. Ukrainian lexicography in the All-Slavic context: theory, practice, typology. K., Dmytra Buraho Publishing House. 2011. (in Ukr.).

7. Karpilovska Ye. A. «Voices of the Past» in modern Ukrainian phraseology. Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Series: Philology. In honor of Mr. Philol. Sciences, Prof. V. M. Mokiiienka, Honorary Chairman of the Commis-

sion on Slavic Phraseology at the International Committee of Slavists (to the 80th anniversary of his birth). Vip. 1 (43). Uzhhorod. 2020. (in Ukr.).

8. Nezhyvyi O. I. Life in a Word: Source Studies Problems of Hryhora Tiutiunnyka Works. K.: VC «Academy», 2014. (in Ukr.).

9. Prokhorova M. E. The category of color representatives that characterize a person in comparisons. Scientific works of Kamyanets-Podilsky National University named after Ivana Ohienka: Philological Sciences. Vip. 28. Kamyanets-Podilsky: Axiom, 2011. (in Rus.).

10. Savchenko L. V. The phenomenon of ethnocodes of spiritual culture in the phraseology of the Ukrainian language: etymological and ethnolinguistic aspects. Simferopol: Fate, 2013. (in Ukr.).

11. Treasures of ukrainian dialects: texts about borsch. Lviv, 2019.

12. Sorokhan H. M. Color at black in phraseology as a manifestation of the mentality of the nation. Philological sciences. Theoretical and methodological problems of language research [Electronic resource]. – Access mode: http://www.rusnauka.com/5_PNW_2010/Philologia/59231.doc.htm

13. Uzhchenko V. D., Uzhchenko D. V. Phraseology of the modern Ukrainian language: textbook. way. K.: Knowledge, 2007. (in Ukr.).

14. Ukrainian Center for Cultural Studies. National list of elements of intangible cultural heritage of Ukraine [Electronic resource]. – Access mode: <https://uccs.org.ua/natsionalnyj-reiestr-objektiv/> (in Ukr.).

15. Tsybaliuk T. V. Mykola Lukash's language of translation: Phraseology of the novel Miheliade Servantesa Saavedry «Don Kikhot». K., Trust, 1996. 238 c. (in Ukr.).

Liliia Didun

National and cultural features of phraseology from the works of Hryhir Tiutiunnyk

The article is devoted to the consideration of national and cultural features of phraseology from the works of Hryhir Tiutiunnyk. Units that are not reflected in academic explanatory and phraseological dictionaries «Dictionary of the Ukrainian language» in 11 volumes, one-volume explanatory «Dictionary of the Ukrainian language» (second edition 2016), «Dictionary of the Ukrainian language in 11 volumes. Additional volume»; phraseological dictionaries «Phraseological Dictionary of the Ukrainian language» in 2 books (1993) and «Dictionary of phraseology of the Ukrainian language» (2003). The considered units were included in the materials of the «Dictionary of the language of creative personality of the XX – early XXI centuries. XXI century». Author's and transformed phraseological units are analyzed in comparison with usual phraseological units. Emphasis is placed on the component composition of phraseological units, in particular nationally marked components.

Key words: *Hryhir Tiutiunnyk, phraseological unit, paremia, «Dictionary of the language of creative personality of the XX – early XX centuries. XXI century».*